

Utlåtande 2011:91 RII (Dnr 335-2052/2010)

Införandet av begreppet andragenerationssvenskar
Motion (2010:24) av Paul Lappalainen och Rebwar Hassan (båda MP)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2010:24) av Paul Lappalainen och Rebwar Hassan (båda MP)
om ”Införandet av begreppet andragenerationssvenskar” avslås.

Föredragande borgarrådet Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

Paul Lappalainen och Rebwar Hassan (båda MP) har i en motion (2010:24) föreslagit införandet av begreppet andragenerationssvenskar. Enligt motionärerna har begreppet invandrare blivit en negativ beteckning, vilket i sin tur ger att begreppet andragenerationens invandrare medverkar till att den negativa bilden tankemässigt överförs till nästa generation. Genom att införa begreppet andragenerationssvenskar i stadens dokument menar motionärerna att större respekt skulle visas för alla stadens invånare. Motionärerna poängterar också att begreppet andra generationens invandrare är missvisande när barnen är födda i Sverige.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att begreppet invandrare inte bör användas på ett sätt som förstärker ett vi-och-dem-tänkande och i synnerhet undvikas på personer som är födda i Sverige.

Socialnämnden anser att begreppet andragenerationssvenskar inte bör införas som ersättning för andragenerationsinvandrare eftersom det är svårt att se ett särskilt behov av ett särskilt begrepp för personer som är födda i Sverige.

Bromma stadsdelsnämnd anser att alla som är födda i Sverige och är svenska medborgare ska betraktas som svenskar.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anser att i sammanhang där det finns behov av att ange om den ena eller båda föräldrarna är födda utomlands, i avvaktan på bättre benämning, skriver "personer med utländsk bakgrund".

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att alla som är födda i Sverige och är svenska medborgare ska betraktas som och så långt som möjligt benämnas svenskar.

Mina synpunkter

Jag instämmer i det märkliga att använda begrepp som andra generationens invandrare när det i praktiken handlar om personer som är födda i Sverige. Rent statistiskt kan det finnas intresse av att veta om en person är barn till en eller två utrikes födda föräldrar. Det säger någonting om hur väl våra integrationsinsatser fungerar, alternativt inte fungerar och om detta spiller över på nästa generation. Det i sin tur ger oss underlag för att förbättra våra insatser där det behövs.

I övrigt är jag av uppfattningen att vi inte bör använda begrepp som delar in människor i vi och dem. Hela diskussionen om första, andra och ibland tredje generationens invandrare blir missvisande, motverkar integrationen och delar in människor i olika grupper. Den som lever i Sverige och är svensk medborgare är också att beteckna som svensk oavsett om han eller hon har invandrat till Sverige eller är född av föräldrar som har invandrat till Sverige. Därmed delar jag inte motionärernas syn på att vi i stället ska byta begrepp till första eller andra generationens svensk eftersom det på samma sätt säger att någon inte är riktigt svensk, bara nästan, eller eventuellt skulle kunna bli. Jag ställer mig också frågande till motionärernas önskan att byta begrepp bara för att ordet invandrare, i motionärernas ögon, har fått en negativ beteckning. För mig är det positivt att människor vill invandra till Sverige och Stockholm. Och på grund av den demografiska utvecklingen är vi i stort behov av att människor vill komma till Sverige för att leva och arbeta här. Det är ett framtidsbehov som vi delar med resten av Europa. Alliansregeringen har, väl medveten om

detta behov, tillsammans med miljöpartiet öppnat möjligheten för arbetskraftsinvandring till Sverige.

Vi har själva i vår historia människor som har utvandrat från Sverige och invandrat någon annanstans, likväl som vi har en historia där invandrare har varit med och byggt upp vårt land, vår ekonomi och utvecklat vårt språk. Det är positivt – och för den fortsatta utvecklingen är det väsentligt – att människor vill invandra till Sverige. En positiv syn på invandring slår vakt om den öppenhet som Sverige länge har stått för och som vi har anledning att vara stolta över.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2010:24) om införandet av begreppet andragenerationssvenskar.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Per Bolund* (MP) enligt följande.

Miljöpartiet de gröna instämmer i att det är viktigt att inte förstärka ett vi-och-dem-tänkande. Därför är det positivt att begreppet andragenerationens invandrare används i allt mindre utsträckning inom Stockholms stad.

Begrepp som definierar någon som tillhörande De andra är aldrig önskvärda inom politiken eller i samhället. Det är däremot relevant att inte osynliggöra grupper som inte tillhör normen. T ex bör statistik finnas uppdelad på kön och i vissa fall antal boendeår i Sverige då det bedöms ha en relevans för hur personer påverkas av politiska förslag. Därför är det också viktigt att synliggöra vilka grupper förslag påverkar och vänder sig till.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2010:24) av Paul Lappalainen och Rebwar Hassan (båda MP) om ”Införandet av begreppet andragenerationssvenskar” avslås.

Stockholm den 27 april 2011

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ulla Hamilton

Ylva Tengblad

Särskilt uttalande gjordes av *Emilia Hagberg* och *Stefan Nilsson* (båda MP) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (MP) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Karin Rågsjö* (V) enligt följande.

Vi delar motionärernas uppfattning att begreppet andragenerationsinvandrare är missvisande för personer som faktiskt är födda i Sverige, men även det föreslagna begreppet andragenerationerssvenskar förstärker ett olyckligt vi-och dom-tänkande.

Istället för att kategorisera människor borde vi föra en politik som minskar på klyftorna, till exempel inom arbetsmarknadspolitikerna där oseriösa arbetsgivare utnyttjar papperslösa. Även arbetskraftsinvandringen har lett till utnyttjande av utländsk arbetskraft.

ÄRENDET

Paul Lappalainen och Rebwar Hassan (båda MP) har i en motion (2010:24) föreslagit införandet av begreppet andragenerationssvenskar. Enligt motionärerna har begreppet invandrare blivit en negativ beteckning vilket i sin tur ger att begreppet andragenerationens invandrare medverkar till att den negativa bilden tankemässigt överförs till nästa generation. Genom att införa begreppet andragenerationssvenskar i stadens dokument menar motionärerna att större respekt skulle visas för alla stadens invånare. Motionärerna poängterar också att begreppet andra generationens invandrare är missvisande när barnen är födda i Sverige.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, Bromma stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 januari 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret instämmer i att begreppet andragenerationssvenskar är missvisande. När det gäller begreppet invandrare har regeringen konstaterat att detta är grovt generaliserande och underförstår en grupp med gemensamma kännetecken och en samhörighet som är skild från svenskarnas. Begreppet bör därför inte användas på ett sätt som förstärker ett vi-och-dom-tänkande och i synnerhet undvikas som benämning på personer som är födda i Sverige. Personer som är födda i Sverige bör inte kallas invandrare. Emellertid anser stadsledningskontoret att begreppet andragenerationssvenskar inte bör införas som ersättning för andragenerationssvenskar. Det är svårt att se behovet av att införa ett särskilt begrepp för personer som är födda i Sverige eftersom dessa är svenskar oavsett hur många generationer bakåt i tiden som är födda i Sverige eller i annat land.

Stadsledningskontoret föreslår att motion (2010:24) av av Paul Lappalainen (MP) och Rebwar Hassan (MP) om ”Införandet av begreppet andragenerationssvenskar” anses besvarad med hänvisning till vad som sagts i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 januari 2011 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Stefan Nilsson m.fl. (mp), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 december 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i motionärernas uppfattning att begreppet andragenerationers invandrare är ett missvisande och olämpligt begrepp. Personer som är födda i Sverige bör inte kallas invandrare. Emellertid anser förvaltningen att begreppet andragenerationssvenskar inte bör införas som ersättning för andragenerationers invandrare. Det är svårt att se behovet av att införa ett särskilt begrepp för personer som är födda i Sverige.

På riksnivå är utgångspunkten för integrationspolitiken att denna ska utgå ifrån och spegla den etniska och kulturella mångfald som finns i det svenska samhället. Säråtgärder bör riktas till invandrare som grupp endast när invandrarskapet är en mer relevant utgångspunkt för åtgärder än andra förhållanden. Detta anses vara fallet endast under invandrares allra första tid i Sverige.

När det gäller begreppet invandrare har regeringen konstaterat bl.a. att detta är grovt generaliserande och underförstår en grupp med gemensamma kännetecken och en samhörighet som är skild från svenskarnas. Begreppet bör därför inte användas på ett sätt som förstärker ett vi-och-dom-tänkande och i synnerhet undvikas som benämning på personer som är födda i Sverige.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 januari 2011 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 december 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer helt i att överförandet av begreppet invandrare till barnen till invandrare är märklig. Förvaltningen bedömer också att de flesta barn till invandrare är födda i Sverige och är svenska medborgare. De har i regel också gått i skola i Sverige och bör betraktas som svenskar. Begreppet andragenerationers invandrare ger felaktiga associationer anser förvaltningen, då det innebär en stigmatisering

av en grupp medborgare som har Sverige som sitt hemland och som betraktar sig som svenskar.

Förvaltningen anser att alla som är födda i Sverige och är svenska medborgare ska betraktas som svenskar. Detta bör också omfatta att inte ha någon särskild benämning på gruppen. Att ha ett begrepp som påvisar att tidigare generationer har sina rötter i ett annat land, ser förvaltningen inte som meningsfullt. Om det utifrån situationen är nödvändigt att påvisa att föräldrarna har sina rötter i ett annat land, kan man lägga till att de är barn till invandrare. Men huvudregeln bör vara att benämna dem svenskar.

Att betrakta/benämna alla som är födda i Sverige och är svenska medborgare som svenskar, kan vara ett litet steg i rätt riktning vad gäller lika behandling av svenska medborgare samt ett led i ökad integration i det svenska samhället.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 januari 2011 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 januari 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i att begreppet andragenerationsinvandrare är missvisande och inte bör användas i stadens dokument. Begreppet är språkligt ologiskt. Personer födda i Sverige har aldrig invandrat och ska därför inte heller kallas invandrare. Vi håller också med om att begreppet lätt blir en negativ beteckning för ”de andra”.

Intentionen i motionen med att ta fram ett begrepp som har en positiv klang är god. Frågan är om det finns behov av ett allmänt begrepp för målgruppen. Personer i Sverige som har föräldrar som någon gång invandrat är ingen homogen grupp. Förvaltningen är tveksam till begreppet andragenerationssvenskar som även det anspelar på ”de andra”. Följdfrågan blir också vilka som är förstagenerationssvenskar. Motionärerna menar att det rent tankemässigt är föräldrarna som en gång invandrade. Men man kan också välja att se det som vinnaren av Lilla Augustpriset 2010, som är född i Sverige av föräldrar som invandrat och därför beskriver sig själv som första generationen svensk.

Personer som är födda i Sverige är svenskar. I sammanhang där behov finns av att ange om den ena eller båda föräldrarna är födda utomlands, föredrar förvaltningen att man i avvaktan på bättre benämning skriver ”personer med utländsk bakgrund. Men framför allt bör kategoriseringar göras med utgångspunkt från den fråga man avser att undersöka.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 januari 2011 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 januari 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer helt i att överförandet av begreppet invandrare till barnen till invandrade är märklig. Förvaltningen bedömer att de flesta barn till invandrade är födda i Sverige och är svenska medborgare. De har i regel också gått i skola i Sverige och bör betraktas som svenskar. Förvaltningen menar i likhet med motionärerna att begreppet andragenerationsinvandrare ger felaktiga associationer och kan bidra till stigmatisering av en grupp medborgare som har Sverige som sitt hemland och som betraktar sig som svenskar.

Alla som är födda i Sverige och är svenska medborgare ska betraktas som och så långt möjligt benämnas svenskar. Att ha ett begrepp som påvisar att tidigare generationer har sina rötter i ett annat land, ser förvaltningen inte som meningsfullt. Om det utifrån situationen är nödvändigt att påvisa att föräldrarna har sina rötter i ett annat land, kan man lägga till att de är barn till invandrare.

RESERVATIONER M.M.

Socialnämnden

Reservation anfördes av Stefan Nilsson m.fl. (mp) enligt följande.

Socialnämnden beslutar bifalla motionen med följande motivering.

Helt riktigt så är man inte invandrare om man är född i Sverige. Överhuvudtaget ser vi ogärna kategoriseringar som sedan ska kunna säga något generellt om de som befinner sig i den kategorin. Likväl anses i vissa sammanhang begreppet andragenerationssvenskar nödvändigt för att beteckna barn till invandrare och i de fallen är begreppet andragenerationssvenskar att föredra. Som motionärerna säger så kan Stockholm, som i många andra fall, vara en föregångare och bidra till att den både juridiskt felaktiga samt negativt laddade termen andragenerationssvenskar byts ut.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2010:24

2010:24

Motion av Paul Lappalainen och Rebwar Hassan (båda mp) om införandet av begreppet andragenerations-svenskar

Dnr 335-2052/2010

Överallt i Europa används begreppet andragenerationsinvandrare. Det är resultat av ett historiskt tankesätt som utmärker begreppet invandrare på olika sätt. Vi betecknas som invandrare eftersom vi har faktiskt invandrat. Detta är en juridisk beskrivning. Begreppet "invandrare" kan vara negativt eller positivt eller neutralt. Hursomhelst beskrivs ändå ett faktum. Dvs. någon som har invandrat.

Utöver den stigmatisering som har påverkat ordet i Sverige och Europa till att bli en beteckning för de andra – de med en annan hudfärg, religion, inställning till lagar, regler mm – är överförandet av begreppet till barn till invandrare som är födda i Sverige väldigt märkligt. Dels överförs tankemässigt de negativa bilderna av invandrare till nästa generation, dels överförs en felaktig juridisk beteckning. Barn som är födda till invandrare är för det mesta svenska medborgare. Och människor som är födda i Sverige bör hursomhelst behandlas som "svenskar".

Det finns rapporter och andra dokument som produceras inom ramen för verksamheter i Stockholm stad där samma begrepp, dvs. andragenerationsinvandrare, används.

En del av tänkandet kring ordet har att göra med blodsbandstänkandet som har präglat medborgarskapsjuridiken i synnerhet i länderna som influerades av Tysklands på 1800-talet och 1900-talet. Detta gällde i synnerhet Sverige och de andra nordiska länderna. Det var blodet som överförde medborgarskap. Juridiken har utvecklats till viss del – det är relativt sett lättare av förvärva svensk medborgarskap idag. Dubbelt medborgarskap är tillåten sedan 10 år tillbaks.

Men i vissa fall hänger begreppen och inramningen kvar från en tidigare tid – en tid då blodsbanden var de primära.

Situationen kan jämföras med den i Kanada. Barn till invandrare betecknas som "second generation Canadians" (andragenerationsskanadensare). Rent tankemässigt innebär detta att deras föräldrar, de som är invandrare, är också "first generation Canadians" (förstagerationsskanadensare). Detta är ett sätt att visa respekt för alla individer som finns i Kanada – oavsett deras rötter.

Lika rättigheter och möjligheter (och motverkande av diskriminering) är nyckeln till "integration" i Kanada. Även om idealet skulle vara att sådana begrepp inte behövdes, är det kanadensiska begreppet ett steg i rätt riktning. Lika rättigheter och möjligheter oavsett etnisk bakgrund gäller också i Sverige – åtminstone i teori. Omvandlingen till handling verkar ha varit svårare än i Kanada.

Det är även intressant att konstatera att i svensk media, i förhållande till invandrare till USA kan man läsa, angående en lag i Arizona det hela är upplagt för s.k. racial profiling – att polis siktar in sig på mörkhåriga personer som ser ut att komma från Mexiko men som i själva verket kan vara tredje generationens amerikaner (SvD 2010-07-25, s 18). Med andra ord accepterar man ett sådant språkbruk i förhållande till USA:s invandrare. Däremot inte i förhållande till barn till Sveriges invandrare.

Stockholms stad borde ställa krav på att i alla dokument mm där ett begrepp behövs att ordet andragenerationssvenskar används. Detta är ett litet men viktigt sätt att visa respekt för Stockholms alla invånare – inklusive barn till invandrare.

Naturligtvis finns det behov av liknande ändringar i andra kommuner, nationellt och i andra länder. Men detta är inget hinder till att Stockholm – såsom i många andra fall – går före.

Därmed föreslår vi att

- att kommunfullmäktige ställer ett krav på användning av begreppet andragenerationssvenskar i stället för andragenerationsskanadensare i alla dokument m.m. som produceras inom ramen för stadens verksamhet.

Stockholm den 6 september 2010

Paul Lappalainen

Rebwar Hassan